

EXPOSICIÓ ANTOLÒGICA

JOAN FERRER

EL TACTE DE LA LLUM

Berga · Convent de Sant Francesc · Del 28|09 al 28|12 de 2019

PRESENTACIÓ

Del 28 de setembre al 28 de desembre de 2019, es podrà visitar al convent de Sant Francesc de Berga l'exposició antològica *Joan Ferrer. El tacte de la llum*, comissariada per l'historiador i crític d'art Bernat Puigdollers. És una iniciativa dels **Amics de Joan Ferrer** i el **Grup de Pintors Verdaguer 7**, amb el mecenatge de «la Caixa» i la col·laboració de l'Ajuntament de Berga, de la Família Franciscana i de diverses institucions del Berguedà.

L'objectiu principal és fer un homenatge a l'artista berguedà per la seva trajectòria de més de 60 anys dedicats a la pintura, per la seva dedicació a la docència i per l'impuls que ha donat a la cultura local. A més, l'exposició té la intenció de dinamitzar culturalment la comarca amb un conjunt d'activitats artístiques, educatives i culturals.

EL PROJECTE

L'any 2015, els Amics de Joan Ferrer i el Grup de Pintors Verdaguer 7 vam iniciar un projecte ambiciós que consistia a catalogar el conjunt de l'obra de Joan Ferrer i organitzar una exposició antològica del pintor a Berga. Volíem retornar al Berguedà el que havia sortit de la comarca. La principal dificultat era disposar d'un espai expositiu adequat per encabir el centenar d'obres que s'albiraven per al conjunt de la mostra i no va tardar a sorgir la possibilitat de fer-la al convent de Sant Francesc de Berga. Aviat vam arribar a un acord amb la Família Franciscana, que, engrescada per la proposta, ens va cedir la planta baixa i el claustre per a aquesta finalitat.

El projecte es va anar perfilant en base a tres eixos: reivindicar la figura de Joan Ferrer com un dels grans artistes plàstics contemporanis de la Catalunya central, dinamitzar culturalment la ciutat i la comarca, i recuperar el claustre del convent de Sant Francesc com a espai cultural i social. L'acord de mecenatge va arribar gràcies a l'interès mostrat per la Fundació «la Caixa», que va creure en el projecte i ha fet possible alhora la recuperació del convent de Sant Francesc de Berga i l'exposició antològica de Joan Ferrer. L'Ajuntament de Berga va rebre amb entusiasme la proposta i es va sumar a l'acord, signant la cessió del convent amb la Família Franciscana i assumint la part d'obres necessària per poder donar continuïtat a l'edifici com a centre cultural.

JOAN FERRER GASOL

Joan Ferrer, nascut a Berga el 1937, és un dels grans artistes que ens ha donat la ciutat. Des dels seus inicis amb el grup de pintors Cau d'Art i, més tard, seguint els passos del que va ser el seu mestre, Josep M. de Martín i fins a l'actualitat, la seva obra i la seva vida han estat lligades a la nostra terra. Respectuós sempre amb el lloc on li ha tocat viure, ha estat generós amb la ciutat i la comarca, destacant per la seva dimensió pedagògica, avalada per la necessitat de divulgar els seus coneixements i acostar el gran públic a l'art.

Com a artista, Joan Ferrer és una persona entregada a la tasca pictòrica, però no simplement pel fet de pintar sinó des de la convicció que l'art ajuda a transformar la societat perquè permet aturar el temps i fer recorreguts d'introspecció, de reflexió o de pausa. La seva és una pintura intel·lectual; el pintor hi aboca el gran coneixement que té de l'art, de l'essència de pintar, de les teories pictòriques, de la mestria dels clàssics. Fugint sempre dels dogmatismes de l'acadèmia, la seva és una obra que s'allunya, de manera conscient, de les formes amables i de les lectures fàcils, des d'una actitud sempre inconformista i emmirallada en ideals contemporanis.

La seva activitat pedagògica està lligada a les comarques de la Catalunya central: el Berguedà, Osona i el Solsonès. Va iniciar la seva tasca com a professor de pintura a Sant Boi de Lluçanès, a la sala d'art de l'Ajuntament, durant els anys 70, on va instruir nombrosos alumnes. Més tard va continuar a Sant Llorenç de Morunys, fins a retornar a Berga, on va crear un taller de pintura que portava el seu nom. L'any 1980 va ser cofundador de l'Escola d'Art i Disseny del Berguedà, inicialment amb activitat a Gironella i, a partir de l'any 1988, també a Puig-Reig, on va exercir el càrrec de director. Actualment és el director del Grup de Pintors Verdguer 7.

El 2010 va ser guardonat amb el Premi a la Cultura de la Ciutat de Berga, impulsat per les entitats del Berguedà i concedit per unanimitat pel jurat, que va voler destacar la seva vàlua com a artista i l'important paper que ha tingut com a agent cultural en la societat berguedana, amb una implicació activa en actes socials i com a col·laborador habitual de les entitats de la comarca.

Al llarg de la seva trajectòria, són nombroses les exposicions fetes arreu de Catalunya i a l'estranger, on ha estat guardonat amb diversos premis i ha participat en fires d'art i exposicions internacionals. També són nombroses les exposicions que Joan Ferrer ha fet a Berga i a la comarca.

L'EXPOSICIÓ ANTOLÒGICA: JOAN FERRER. EL TACTE DE LA LLUM

L'exposició antològica *Joan Ferrer. El tacte de la llum* presenta per primera vegada una visió completa de l'obra de l'artista, des dels inicis fins a l'actualitat, i permet fer una lectura en profunditat de la dimensió plàstica de l'autor berguedà.

La mostra mobilitza i aplega un centenar d'obres de l'artista que normalment es troben en col·leccions privades. S'organitza en sis àmbits temàtics que evidencien els micromons de l'artista i ens ajuden a comprendre la dimensió transformadora del seu art: *Desig de pintura*, relat dels seus inicis artístics; un àmbit dedicat a l'*Obra damunt paper*; *la presència callada de les coses*, centrat en els seus bodegons; *Poètiques del cos* i *Reflexos del Jo*, dedicats a la figura i el retrat respectivament; un gran àmbit *Trilogia del paisatge*, dividit en tres àmbits menors, *El paisatge sublimat*, *El paisatge assimilat* i *El paisatge transgredit*; i l'àmbit amb les darreres obres, *Del paisatge a la taca*, que analitza el seu pas cap a l'abstracció.

Acompanyen la mostra la peça audiovisual *Soc Joan Ferrer*, de Maties Salom i Sergi Garnica, que ens aporta la mirada del mestre i cap al mestre, i el registre iconogràfic de l'artista, amb les fotografies de Jordi Plana.

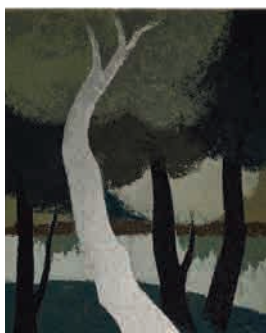
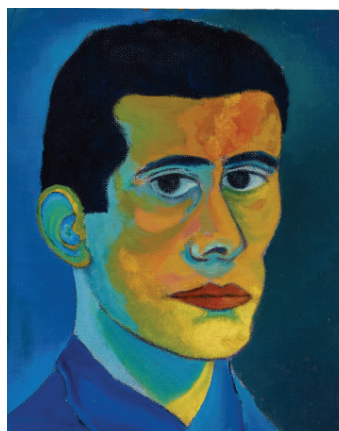
El conjunt mostra la capacitat de l'artista de combinar contemporaneïtat i tradició, trobant l'equilibri entre l'art de les primeres avantguardes i les darreres expressions artístiques d'avui.

Joan Ferrer pren elements o recursos procedents de l'art de tots els temps i els trasllada al seu terreny, a un llenguatge de poètica, de llum, d'ombra, de composició i textura.

DESIG DE PINTURA

Els anys d'aprenentatge són fonamentals per a qualsevol artista. Durant aquest primer període de formació s'estableix un marc mental, uns interessos, que condicionen de manera decisiva tota l'obra posterior. Amb el temps, l'obra pren personalitat i la tècnica s'afina. Tanmateix, en essència, alguna cosa es manté immutable. En les obres primerenques de Joan Ferrer es fa evident una elecció temàtica: paisatge, retrat, bodegó i figura, els gèneres principals de la seva obra. Però sobretot es revela una preocupació per la composició i el color que hereta directament d'alguns dels seus referents més immediats: Jaume Mercadé, Miquel Villà i el seu mestre, Josep M. de Martín.

POÈTIQUES DEL COS

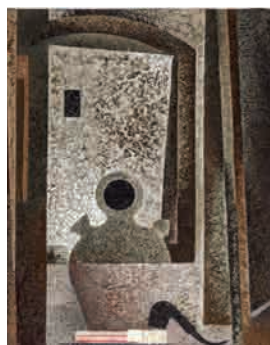
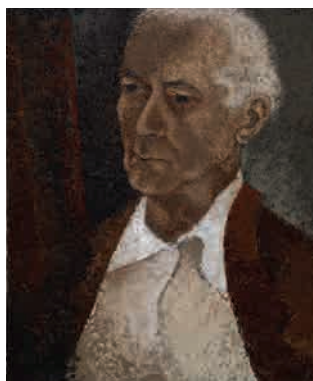
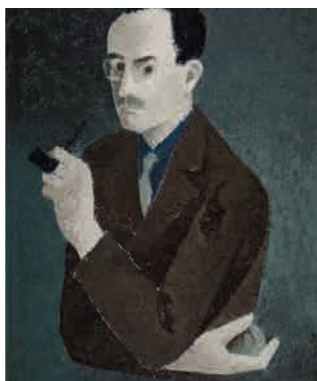
El cos com a personificació de l'home. El cos com a expressió de l'ànima. El cos com a mesura d'un món inabastable. Les figures de Joan Ferrer són figures robustes, geomètriques, exuberants i rotundes. Cossos sòlids de presència innegable i anatomies impossibles. Figures terrenals i humanes, entregades a la vida i a l'experiència.

El nu no és una finalitat, sinó una excusa per desenvolupar la seva pintura. Els seus nus són la unió de tots els nus de la memòria, de la inventiva; abstracció, en el fons, del nu femení. Ara bé, malgrat no partir de la realitat, no hi ha cap dubte que es tracta d'un nu, d'un cos i d'una dona. Joan Ferrer ho té clar: «És una dona perquè no pot ser cap altra cosa».

REFLEXOS DEL JO

Un retrat és quelcom més complex que la reproducció mimètica d'una fesomia. Es tracta de captar l'essència, captar la vida, abraçar l'Home i plasmar-lo a la tela. Joan Ferrer observa atentament el model i procura captar el gest quotidià que fa sense ser-ne conscient i que el caracteritza, aquell gest que sorgeix quan abaixa la guàrdia i aflora el veritable Jo. Tampoc no podem oblidar els autoretrats que, al llarg de tota la seva trajectòria, ha anat desenvolupant. Hi podem veure un Joan Ferrer segur, ferm, amb presència. Són mostra d'un procés d'autoconeixement paral·lel al procés artístic.

LA PRESENCIA CALLADA DE LES COSES

Els bodegons de Joan Ferrer, d'aparença rotunda però de fons delicat, centren la mirada en les petites coses d'un món petit i fràgil. Joan Ferrer se serveix dels objectes per reflexionar entorn del concepte d'espai. Els objectes, perfectament disposats, perfectament harmònics, dialoguen entre ells com si establissin una conversa que els manté en tensió. Són objectes inerts, sense cap mena de pretensió, que adquireixen, per la seva rotunditat, una certa monumentalitat, un caràcter perdurable. Però en ocasions els contorns es desdibuixen. Ens parlen d'un país que ja no hi és, que es perd, un país gris però estimat, del ritme lent de les coses i els dies.

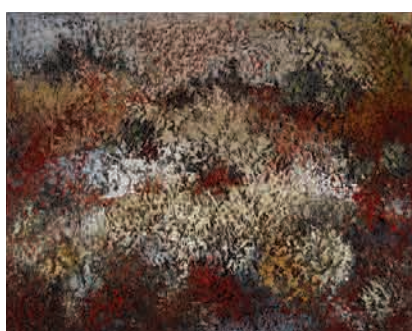
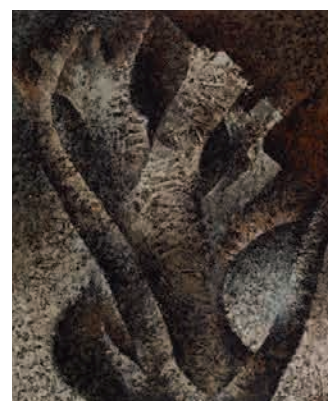
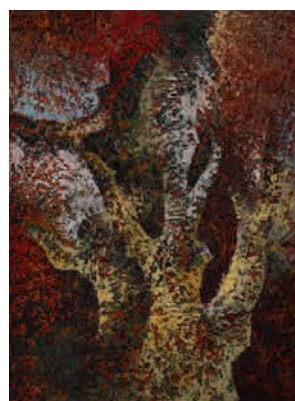
TRILOGIA DEL PAISATGE

Joan Ferrer es deixa amarar pel paisatge, però no el copia. No el veureu mai plantant el cavallet enmig d'un prat o dalt d'una muntanya. El seu paisatge predilecte és sempre el paisatge de Berga. La seva pintura és la prova clara que confirma que les coses més personals, més íntimes i més locals són les més universals. Dit d'una altra manera, els paisatges de Joan Ferrer –personals, sense rèplica en el món real– són alhora els paisatges de Berga i tots els paisatges. Victor Hugo ho va dir bé: *«Quand le poète parle de lui, il parle aussi de tous les hommes»*.

El paisatge sublimat

L'escorça d'un arbre és aspra i dura com la terra del Berguedà, com la superfície dels quadres de Joan Ferrer. Sensible a tota expressió de bellesa, el pintor va trobar, en aquestes textures i en els ritmes de les branques dels arbres, una expressió més de la seva terra i del seu caràcter. L'arbre, un dels elements creadors del paisatge, es converteix, en si mateix, en un autèntic paisatge.

El paisatge assimilat

Joan Ferrer estima el seu món pictòric perquè és expressió del seu propi paisatge. També la seva pintura és precisa, exacta, dona el nom de cada cosa. Joan Ferrer ha assimilat el paisatge. No hi ha fronteres entre el territori i el jo. Utilitza un llenguatge clar, fàcil, proper, però precís. Té la precisió del pagès que coneix el nom de cada arbre, que reconeix les pedres del seu camp.

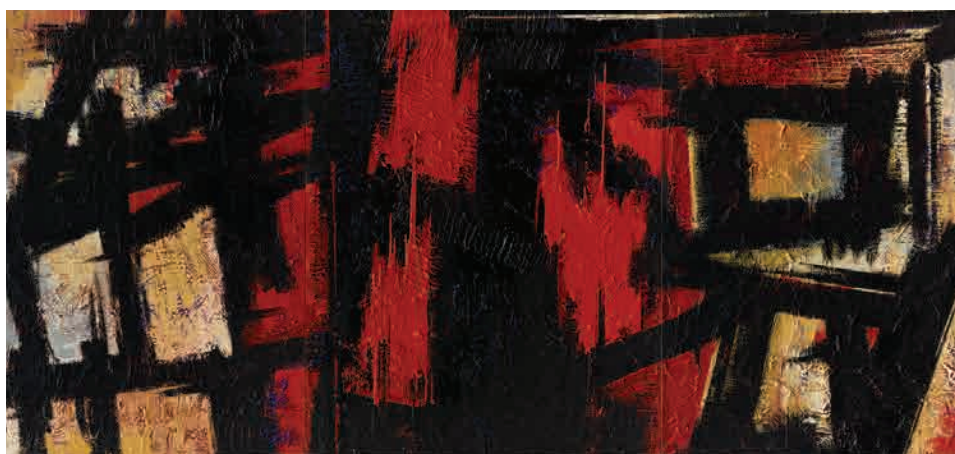

El paisatge transgredit

A partir del 2018, Joan Ferrer fa un gir de 180 graus a la seva pintura. És, en tots els aspectes, un alliberament. La superfície dels quadres s'eixampla. Des d'aleshores hi introdueix altres elements i actua agressivament sobre la tela amb l'espàtula, rasant, creant textura. Passa de l'observació a l'acció. La temàtica segueix sent la mateixa, però el fons és un altre. Encara s'hi poden identificar interiors i paisatges, però ara ja no és només una exaltació del paisatge. Les normes establertes ja no són vàlides: cal despertar de la letargia dels dies, cal transgredir el món, transgredir el paisatge, per renèixer amb nova força.

DEL PAISATGE A LA TACA

Arribat a la vellesa, Joan Ferrer viu una segona joventut pictòrica. S'ha lliurat a la taca, a la forma, al color i a la línia, deslliurant-se del significat i el límit. I ho fa d'una manera valenta, gairebé agressiva, amarada d'una passió irrefrenable. La composició segueix sent essencial, en aquesta darrera etapa. La seva pintura pren un caire molt més viu i valent. Joan Ferrer experimenta, arrisca, prova, rectifica, rasca, pinta, tapa, enganxa... Sense cotilles, s'ha alliberat d'uns límits que semblaven infranquejables.

MOLT MÉS QUE UNA EXPOSICIÓ

En paral·lel a l'exposició, tindran lloc un conjunt d'actes culturals.

Aquesta iniciativa vol esdevenir un moment cultural de gran incidència a la ciutat de Berga i a tot el Berguedà. L'eix del projecte gira entorn de la dualitat entre l'artista i l'home corrent.

El pintor, reservat i clos en el seu taller, i la persona, l'amic, obert i extravertit, que participa activament de la vida quotidiana, amb les seves aficions i les seves dèries.

Des d'aquesta perspectiva, es plantegen actes culturals que van més enllà de l'exposició antològica. En paral·lel, hi ha programades una sèrie d'activitats complementàries que dinamitzaran la comarca i es convertiran, durant el temps de l'exposició, en espais de diàleg entre les arts i i aquells àmbits que han forjat la persona de Joan Ferrer.

Aquestes activitats estan dissenyades com a espais de trobada i de participació col·lectiva, i permetran revisar i posar en relleu els aspectes que han modelat la vida d'aquest artista i que possiblement no s'allunyen d'aficions compartides per molts ciutadans. Les obres conviuran amb música, poesia, dansa i gastronomia. S'oferiran conferències, debats i visites dinamitzades.

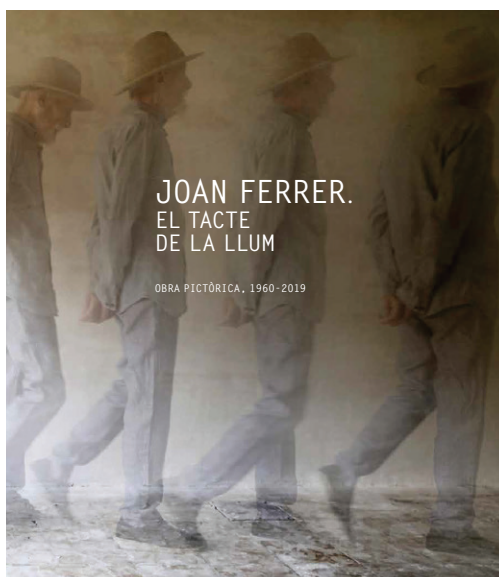

PROGRAMA EDUCATIU

Educar a través de l'art és un dels reptes que tenim avui en dia per a la formació integral de les persones. L'exposició *Joan Ferrer. El tacte de la llum* és una gran oportunitat per desenvolupar la **competència cultural i artística**, expressar la creativitat i poder participar activament en la vida cultural de la nostra comunitat.

El programa educatiu de *Joan Ferrer. El tacte de la llum* s'ha elaborat a l'entorn de l'obra i la figura del pintor berguedà per acostar infants, joves i adults a un art que pren com a referent el nostre territori per ser reinterpretat des d'un llenguatge universal, el de la pintura més actual.

Consta de visites-taller i visites dinamitzades organitzades per nivells educatius, visites en família i visites concertades per a grups i particulars.

EL LLIBRE-CATÀLEG DE L'EXPOSICIÓ

El catàleg de l'exposició serà el recull de les obres exposades i es convertirà en un llibre imprescindible per conèixer l'obra i l'evolució de la pintura de Joan Ferrer. Sense arribar a ser un catàleg raonat, s'hi recopilen un gran nombre d'obres, així com diversos escrits d'historiadors, crítics d'art i pintors.

EL CONVENT DE SANT FRANCESC

Un projecte per a la ciutat i la comarca

Amb aquesta exposició es recupera l'espai emblemàtic del convent de Sant Francesc com a nou equipament cultural per a la ciutat de Berga i per a la comarca, amb una clara voluntat d'acostar l'educació a la cultura, un espai cultural que vol generar nous aprenentatges basats en la força de l'art com a eina de comunicació i transformació social.

El convent de Sant Francesc està situat a la plaça Sant Francesc, prop dels eixos comercials de la ciutat, el carrer Major, el Teatre Municipal i l'Escola de Música. És una zona ben comunicada per accedir-hi a peu i també amb cotxe, i disposa de places d'aparcament al voltant.

Les característiques de l'edifici fan que sigui un lloc idoni per ser reconvertit en espai expositiu. La planta baixa del convent presenta un claustre, gran i lluminós, amb una gran quantitat de superfície de paret, que permet l'exposició d'obres. A més, disposa d'unes sales grans a les quals es pot accedir des del mateix claustre, tot facilitant un recorregut ordenat i coherent segons les necessitats de la mostra. Les possibilitats que ofereix el conjunt de l'edifici permetran destinar-lo a finalitats de diferents àmbits i recuperar l'ús social del convent, voluntat expressa de la Família Franciscana.

 www.socjoanferrer.cat

 @socjoanferrer

 @socjoanferrer

 @socjoanferrer

Organitza:

AMICS
DE JOAN FERRER

Col·labora:

 "la Caixa"

Ajuntament
de Berga

